

„Viete, že verbálna komunikácia predstavuje len sedem percent z celkovej komunikácie?“ položila som účastníkom školenia otázku a počkala, kým informáciu strávia. Nasledovalo tradičné ticho, sprevádzané nemým úžasom na ich tvárach, a potom kolektívne vydychnutie.

„V odbornej literatúre sa, samozrejme, stretávame s rôznymi údajmi, ale skúsenejší kolegovia i vlastná prax ma viackrát presvedčili o správnosti tohto delenia. Takže si to zosumarizujme – podľa výpočtov profesora kalifornskej univerzity Alberta Mehrabiana reč tela, čiže neverbálna komunikácia, tvorí najväčšiu časť, až päťdesiatpäť percent. Paralingvistika, teda výška hlasu, intonácia, tempo a chyby v reči tridsaťosem percent a len zvyšných sedem pripadá na verbálnu komunikáciu...“

„To znamená, že cudzie jazyky sa učíme len kvôli siedmim percentám?“ prerušil môj výklad jeden z účastníkov. Na stole stála menovka – Miroslav. Všimla som si ho hneď na začiatku. Mohol mať okolo štyridsiatky. Vysoký, tmavohnedé vlasy, o odtieň bledšie mandľové oči, ústa lemované jemnými fúzikmi a briadkou, zádumčivý výzor. Pozorne ma sledoval, no predsa sa mi zdalo, že myšlienkami je aj niekde inde.

Jeho konštatovanie ma prekvapilo, ale nemohla, a nechcela som to dať najavo.

„Takto som o tom nikdy nerozmýšľala. Zaujímavý postreh, v podstate máte pravdu. Niekedy sú však slová veľmi dôležité. Správne slová vyslovené v správnom čase majú zázračnú moc,“ dala som sa uniesť vlastnými múdrosťami. Škoda, že sa podľa nich nedokážem aj riadiť. Zato dávať rozumy iným, na to som expertka. „Myslím, že bez slov a cudzích jazykov by bola naša komunikácia veľmi náročná. Poznanie jej neverbálnej stránky nám pomáha správne pochopiť význam vyrieknutých slov, prípadne odhaliť, či druhá strana niečo zamlčuje, alebo nás klame.“

Zdalo sa, že muža aj ostatných zúčastnených som svojou odpoveďou zaujala a nad jej obsahom vážne premýšľajú. Na chvíľu som sa odmlčala, aby som im poskytla dostatok priestoru na utriedenie si myšlienok.

Otočila som sa k flipchartu a letmo zazrela za oblokom koruny stromov, ohýbajúce sa pod nápormi vetra. Február bol na vietor skúpy, no o to s väčšou intenzitou vetriská zúrili teraz, v polovici marca. Keby aspoň nepršalo, pomyslela som si pri zvuku kvapiek, ktoré sťažka dopadali na podokenice.

„Nakreslím vám to aj schematicky,“ znovu som sa prihovorela účastníkom. „Vraví sa, že jeden obrázok je za tisíc slov, a môžem potvrdiť, že je to pravda. Väčšina ľudí ľahšie chápe a skôr si zapamätá údaje, ktoré vidí v podobe obrázka, ako vo vete.“ Zase som sa dostala k svojmu tradičnému monológovi. Ako inak mám však vysvetliť celú problematiku za jeden deň? Oveľa radšej hrám s účastníkmi rôzne hry, dávam im testy

a spoločne ich vyhodnocujeme, ako keď som takmer po celý čas prednášajúcou a oni len pasívnymi poslucháčmi. Ale čo narobím, keď musíme toho prebrať tak veľa. Firma, ktorá poslala na školenie týchto nešťastníkov, si naraz objednala toľko prednášok, až neviem, čo skôr. Empatia, asertivita, persuázia už boli včera a na celú komunikáciu v manažmente, vrátane riešenia konfliktov, mi zostal len dnešný deň. Náš zákazník, náš pán, hovoríeva môj šéf a ja nemám najmenší dôvod oponovať mu. Firma ukráti svojich vlastných ľudí o podrobnejšie preniknutie do tajov týchto dnes veľmi populárnych disciplín, ktoré človek môže využiť aj v bežnom živote, nielen v práci alebo na manažérskej stoličke. Napokon účastníci prídu aj o zábavu, ktorú by si so mnou, pri všetkej skromnosti, zaručene užili. Takto sa nestihnem dostať do svojho živlu, v ktorom dokážem zo seba vydolovať aj dovtedy netušené vedomosti.

Mrkla som na hodinky, a keďže čas vypršal, zavelila som ako zvyčajne: „Na záver vás prosím o vyplnenie týchto dotazníkov. Slúžia na skvalitnenie úrovne našich školení. Ďakujem vám za pozornosť, želim veľa úspechov pri každodennej komunikácii a verím, že sa ešte na nejakom školení stretne.“

„Aj my ďakujeme,“ ozvali sa vďační zúčastnení.

„Robíte to veľmi dobre,“ podávala mi vyplnený dotazník staršia pestovaná dáma v tmavomodrom kostýme. „Absolvovala som množstvo školení, ale ešte som sa nestretla s takým entuziazmom pri vysvetľovaní. Len tak ďalej!“

„Ďakujem.“

Vyzbierala som aj ostatné dotazníky a začala si baliť veci. Miestnosť sa postupne vyprázdňovala.

„Prepáčte, ja...“ podišiel ku mne znenazdajky ten istý muž, ktorý ma prekvapil svojím zaujímavým postrehom o cudzích jazykoch.

„Prosím,“ zvedavo som naňho pozrela.

„Mohol by som vás po...“

„Nemohli,“ okamžite som ho prerušila, ignorujúc ho, a pokračovala v balení.

„Ako viete, čo som sa vás chcel spýtať?“

„Chceli ste ma pozvať na kávu alebo večeru, a ak teraz povieť, že nie, tak len preto, aby ste mi dali lekciu,“ tentoraz som mu pozrela priamo do očí.

Zamračil sa. „Prepáčte, zabudol som, že na dávanie lekcií ste tu odborníčka vy,“ povedal urazene a zvrtol sa na odchod.

„Počkajte, nemyslela som...“

„Dovidenia,“ zamrmlal vo dverách, a už ho nebolo.

Dobalila som zvyšné veci, rozlúčila sa s organizátorkou z oddelenia ľudských zdrojov a v sprievode neľútostného počasia sa pobrala k parkovisku.

Len čo som dorazila domov, napustila som si plnú vaňu horúcej vody. Po krk som sa zahalila do bohatej voňavej peny, zatvorila oči a oddávala sa príjemnému štekleniu vodnej masy. Pariaci sa kúpeľ bol presne to, čo moje unavené zmysly momentálne najviac potrebovali. Školila som vždy s plným nasadením, prácu na menej ako sto percent som si nevedela predstaviť. Po-

tom som sa však neraz cítila totálne vysilená. Potrebovala som nejaký čas na relax. Tí upíri, ako som v takýchto chvíľach zvykla nazývať účastníkov školenia, raz zo mňa vycicajú všetku životodarnú energiu. Jedinou útechou mi bolo, že aj ja som ich poriadne potrápila, takže dnes sa inej činnosti budú môcť venovať len s vypätím všetkých síl. Zrazu sa mi v mysli vynoril obraz muža, ktorý za mnou na záver školenia prišiel. Zase som sa vyznamenala, pomyslela som si namrzene. Čo ak ten chudák naozaj niečo potreboval? Možno sa len chcel poradiť o nejakej literatúre alebo sa zaujímal o ďalšie školenie. Som ja ale domýšľavá hlupaňa! Nie každý chlap, ktorý sa na mňa so záujmom pozrie, ma musí chcieť automaticky pozvať na rande. Moju občas pomýlenú reakciu však mali na svedomí práve oni – muži. Štíhla dlhovlasá blondína s modrými očami, čo v tridsiatich dvoch rokoch vyzerá maximálne na dvadsaťpäť, je pre chlapov až príliš lákavé sústo. Vnímala som záujem mužov o svoju osobu, no vytrvalo som ho ignorovala. Aj tak väčšine z nich šlo iba o jedno. Ja však o zážitky na jednu noc nestojím. Ale ako rozpoznať, keď im ide o čosi viac?

Z myšlienok ma vytrhlo tlmené zvonenie mobilu. Prekvapene som sa zahľadela smerom k izbe. Kto by mi už len volal? Asi niekto z kolegov. Narýchlo som sa poutierala, hodila na seba župan a náhlila sa k telefónu. Medzitým prestal zvonieť. Vzala som ho do ruky a zvedavo pozrela na displej. Volala Bublínka. Vlastne, profesorka Jana Bublínová.

Nastavená na neprijatý hovor s jej menom ťukla som na zelené tlačidlo, a keď po prvom zvonení

zdvihla, ozvala som sa: „Dobry večer, pani profesorka, volali ste mi? Bola som vo vani.“

„Ach tak... ahoj, Nika. Dlho sme sa nevideli. Nechcela by si sa so mnou tento vikend trošku prejsť, teda ak bude pekné počasie,“ navrhla. Mohla som ju predbehnúť a ozvať sa prvá, karhala som sa v duchu. Veď za to, čo pre mňa urobila, si trochu pozornosti naozaj zaslúži.

„Veľmi rada, myslela som na vás, len... čakala som na lepšie počasie,“ vyhovárala som sa. Bola to hlúposť, veď Bublinka by ma rada uvítala aj doma.

„V sobotu?“

„Radšej v nedeľu, v sobotu by som rada zašla na klzisko, viete, onedlho končí sezóna.“

„Nemusíš mi nič vysvetľovať, ani sa do ničoho nútiť, Nika. Nechcem ti nabúrať program...“

„Pani profesorka, vy predsa viete, že s vami sa vždy rada stretnem. Takže v nedeľu o tretej pri múzeu?“

„Dohodnuté, v nedeľu o tretej. Teším sa.“

Bublinka. Vysoká korpulentná dáma už svojím výzorom vzbudzovala rešpekt a získavala si prirodzenú autoritu. Keď kráčala, pôsobila naozaj ako obrovská bublina. Pohľad jej nebovomodrých láskavých očí vzbudzoval zasa dôveru. Ľudia jej radi zverovali svoje bôle, problémy a starosti. Vždy ich pozorne vypočula a všetko trápenie vohnala do pomyslenej obrovskej bubliny, ktorá skôr či neskôr splasla, ako keď nafúknutý balón narazí na ostrý predmet.

Vždy som tvrdila, že človek je presne taký, ako sa volá. A aká som ja? Nikola Kamenská. Čo o mne prezrádza moje meno? Tvrdá a chladná ako kameň.

A zároveň prívetivá a jemná ako okruhliak. Ale túto stránku mojej osobnosti málokto pozná. Možno by bolo výstižnejšie, keby som sa volala Samotárska alebo Osamotená. Nie, osamotená nie som! Som sama, ale nie osamotená, tak to predsa zvyknem hovoriť svojim zvedavým kolegom. Najvýstižnejšie by bolo Opustená, to by však až príliš vystihovalo tragiku mojej bezútešnej existencie.

Zahnala som pochmúrne myšlienky a pobrala sa do kuchyne. Natrela som si maslo na chlieb, uvelebila sa na gauči a s chuťou sa pustila do studenej večere a štúdia dotazníkov, ktoré vyplnili účastníci školenia. Zakaždým som sa potrebovala presvedčiť, že sú s mojím výkonom spokojní. Dodávalo mi to potrebné sebavedomie a ubezpečovalo ma o správnosti výberu povolania.

Bol piatok, tak som sa vybrala na Martinský cintorín ako každý druhý týždeň. Svojmu zvyku som málokedy zostala niečo dlžná. Iba ak ma sklátila choroba alebo nečakaná služobná cesta.

Dnes som ledva obsedela na obvyklej porade. V piatok sme nezvykli organizovať školenia, pokiaľ si to zákazníci vyslovene neželali. Skôr sme sa venovali ohliadnutiu za uplynulým pracovným týždňom. Navzájom sme sa oboznamovali s tým, aké školenia sme počas týždňa absolvovali, ako prebiehali, prípadne, či sme sa stretli s niečím mimoriadnym. Vymieňali sme si tak užitočné informácie a zároveň si robili plány na ďalší týždeň.

„A ako si dopadla ty, Niki?“ opýtal sa ma šéf.

„Všetko v pohode, nič zvláštne. Akurát by som sa s vami chcela podeliť o pozoruhodný postreh, s ktorým som sa doteraz nestretla. Jeden z účastníkov posledného školenia poznamenal, že cudzie jazyky sa učíme kvôli siedmim percentám verbálnej komunikácie. To mi nikdy predtým nenapadlo, a pritom to má svoju logiku.“

„Áno, ale nezabúdaj, že my sme odborníci príliš zahľadení do problematiky, o niektorých veciach vôbec neuvažujeme, na rozdiel od školiacich sa,“ zareagoval šéf.

„Asi to bol nejaký tvorivý typ, ktorý o všetkom premýšľa trochu viac a inak ako ostatní,“ nadškrtol kolega Dušan.

„Ani sa mi nezdal. Finančný riaditeľ, a tvorivý?“

„No, niekedy predsa musí vyrobiť peniaze aj tam, kde nie sú,“ skonštatoval Slavo. Miestnosťou otriasol spontánny smiech.

„Fajn, ak už nikto nič nemá,“ prerušil neplodnú debatu šéf, „bavme sa o plánoch na budúci týždeň.“

Neprišla som na cintorín poprechádzať sa. Dôvod mojich pravidelných dvojtýždňových návštev bol celkom prozaický. Prozaický a bolestný.

Zastala som pri hrobe svojich rodičov. Moji drahí, prihovorila som sa im v duchu. Je to už tak dávno, dlhých dvanásť rokov... Akoby z diaľky som začula mamin tichý, zastretý hlas: Ako žiješ, dcérka moja, ako sa máš?

Žijem ako viem, mami. Snažím sa robiť svoju prácu čo najlepšie, zatiaľ sú so mnou spokojní.

Vymenila som vo váze kvety, ktoré som priniesla pred dvoma týždňami. Biele ruže mala mama najradšej. Vždy keď som sa sklonila nad vázou, vybavili sa mi v mysli slová piesne Marie Rottrovej *Řekni, kde ty kytky jsou...* a záverečné slová každej slohy ... *kdo to kdy pochopí...* Ja som to pochopila. Už dávno. Pre istotu som dala hrob zakryť. Mramorová platňa znamenala bolestný, ale definitívny predel medzi nami.

Pozrela som na oblohu. Naháňajúce sa oblaky vytvorili odpudivú lebku kostlivca s hlbokými očnými jamami. Priliehavé, pomyslela som si. Vzápätí sa však hlava zmenila a mračná dostali prívetivú podobu lietajúceho psíka Falca z Nekonečného príbehu. Pes – priateľ. Keby som mala aspoň jedného priateľa. Nemám ani len psa, nemôžem si ho dovoliť. Často pracovne cestujem po celom Slovensku a nemal by sa mi oňho kto postarať. Dať ho do hotela pre psov, na to by som nemala svedomie. Ako môžeš mať priateľa, keď každého od seba odpúdiš, rypol do mňa vnútorný hlas.

Zahľadela som sa na kríž, upevnený vľavo od dosky s menami rodičov, symbolizujúci vertikálne spojenie neba a zeme a horizontálne prepojenie ľudskej spolupatričnosti. Po smrti rodičov som stratila vieru, a nielen to, stratila som oveľa viac...

Posadila som sa na voľné miesto a pustila sa do obúvania korčúľ. Keď som si zaväzovala šnúrky, zachytila som vedľa seba akýsi pohyb a tichý hlások. Zdvihla som zrak, uprene na mňa pozeralo malé dievčatko. Dlhé tmavé vlnité vlásky jej siahali do pol chrbta

a veľké hnedé oči prezrádzali zvedavosť i smútok zároveň. Muž sediaci vedľa jej práve nasadzoval prilbu na hlavu, no keď sa mu pohľad stretol s mojím, ruka mu zastala na polceste.

„Vy? Teda vás by som tu nečakal.“

„Dobrý deň,“ pozdravila som sa, aby som mužovi, ktorého som nedávno školila, ukázala, že viem, čo sa patrí. „Ak mám byť úprimná, tiež by som si nepomyslela, že vás tu stretnem.“

„Dobrý... prepáčte,“ habkal zmätene. „To je moja dcérka, Mirka...“

Aha, ockova dcéra, pomyslela som si.

„Zaujala ju vaša čiapka. Podobnú má aj jej mama,“ vysvetľoval.

S pochopením som prikývla. „Ahoj, Mirka, ja som Niki,“ predstavila som sa dievčatku a vystrela k nemu ruku. Malá sa však zahanbene odvrátila a pozrela na otecka.

„Prepáčte, ona je...“ zasekol sa.

„Nesmelá a hanblivá.“

„Presne tak,“ uľahčene si vydýchol, keď som dopovedala zaňho. „Práve o tom som sa chcel vtedy po školení s vami poradiť.“

V tej chvíli mi svitlo. Ja hlupaňa! Potreboval moju pomoc a ja som ho bezcitne odohnala. „Tentokrát sa musím ospravedlniť ja vám. Netušila som.“

Muž mlčky prikývol. Potom, akoby si na čosi spomenul, vystrel ku mne ruku: „Ja som sa vám nepredstavil. Poznáte len moje krstné meno, ak ste ho medzitým nezabudli. Som Miroslav Novák.“

Ak chcel počuť, že som ho nezabudla, mal smolu.

Neskočila som na návnadu. Zrejme si neuvedomil, že mám záznamy o všetkých účastníkoch, a keby som mala záujem, môžem do nich nazrieť. Novák. Žeby rád prijímal nové výzvy, mal rád zmeny a inovácie?

„Nikola Kamenská, vlastne Niki. Mohli by sme zostať pri oslovovaní krstnými menami, ako sme začali na školení. Čo vy na to?“

„Súhlasím,“ odvetil s úsmevom a hneď nato sa opýtal: „Pridáte sa k nám, prosím?“

„Rada.“ Dúfala som, že svoje faux pas aspoň čiastočne odčiním.

Miro chytil dcérku za ruku a niekoľkokrát s ňou obehol menší kruh, vyhradený pre začínajúcich korčuliarov. So záujmom som ich pozorovala. Vysoký štíhly muž, na ktorého som aj ja pri svojej celkom slušnej výške musela pozeráť ako na žirafu, sa hrbil, aby bol k dcérke čo najbližšie, a úporne sa snažil prispôbiť jej kroku. No veľmi sa mu to nedarilo. Stále bol o kúsok vpredu a Mirka sa ponáhľala dohoniť ho. Takmer som sa pri pohľade na nich zasmiala.

Keď sa pri mne pristavili, opýtala som sa dievčatka: „Pôjdeš teraz so mnou, aby si ocko mohol zakorčuľovať medzi dospelými?“

Pokrútila hlávkou. „Ja sama,“ povedala a smelo sa zaradila do kruhu k ostatným deťom.

„Som rád, že aspoň niečo ju ešte baví,“ smutne skonštatoval jej otec.

„Čo sa stalo?“ povzbudila som ho otázkou. Bolo na ňom vidieť, že len ťažko hľadá slová.

Poobzeral sa okolo, či nás nikto nepočúva, a keď sa ubezpečil, že každý je zabratý do korčuľovania alebo

pozorovania svojej ratolesti, so zastretým hlasom začal: „Viete, moja manželka nás opustila.“

Pichlo ma pri srdci a pomyslela som si, že zomrela, ale jeho ďalšie slová ma vyviedli z omylu: „Jednoducho sa zbalila a odletela do Ameriky. Vraj ide skúsiť šťastie ako modelka. Bol to jej dievčenský sen, ale keď sa zoznámila so mnou a otehotnela, zmenilo jej to plány. Tvrdila, že je so mnou a malou šťastná, vraj je rada, že nás má, ale potom z ničoho nič v nej nastal akýsi zlom. Doma bola zväčša sama, pretože nepracovala. Ani nemusela. Zarábam dosť, aby som nás všetkých uživil. Myslel som si, že robím dobre, keď ju odbremením od práce, ale asi som urobil chybu. Mal som ju podporiť v tom, po čom túžila...“

„A nie je na kariéru modelky trochu pristará?“ opýtala som sa vecne.

„Nie, ona je odo mňa o dosť mladšia... presnejšie o dvanásť rokov. Keď sme sa zoznámili, mala sotva devätnásť. Teraz má dvadsaťpäť.“

„Ale aj tak, na modelku je to priam dôchodcovský vek, nie?“

„Sú aj staršie a úspešné modelky. Nikdy túto branžu neprestala sledovať. Keď začala malú vodiť do škôlky, mala dosť voľného času stretávať sa s rodičmi, kamarátkami, a čo ja viem, s kým ešte. Určite ju v tom niekto podporoval. S naším manželstvom to už dlhší čas išlo dolu vodou. Cítil som, ako sa mi vzdáva, no bol som príliš zaujatý prácou. Každé podozrenie som od seba odháňal, nechcel som tých niekoľko spoločných chvíľ tráviť hádkami, tak som všetky náznaky krízy radšej mlčky prehliadal, až sa mi to vypomstilo.“